Yans?t?c? Dü?ünme Düzeyini Belirleme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Yans?t?c? Dü?ünme Düzeyini Belirleme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32802

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Yans?t?c? Dü?ünme Düzeyini Belirleme Ölçe?i (YDDBÖ), bireylerin yans?t?c? dü?ünme becerilerinin ve e?ilimlerinin seviyesini ölçmek amac?yla Türkçeye uyarlanm?? 16 maddelik bir psikometrik araçt?r. Ölçek, 4 alt boyutta yap?land?r?lm??t?r: Al??kanl?k, Anlama, Yans?tma ve Kritik Yans?tma. Ba?ol ve Evin-Gencel (2013) taraf?ndan gerçekle?tirilen geçerlik ve güvenirlik çal??mas?nda, hem Aç?klay?c? hem de Do?rulay?c? Faktör Analizleri kullan?larak ölçe?in kuramsal yap?s? do?rulanm??t?r. YDDBÖ, e?itim bilimleri alan?nda ö?rencilerin ö?renme süreçlerini de?erlendirmede önemli bir rol oynamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Yans?t?c? dü?ünme, faktör analizi, ölçek uyarlama, psikometri, yap? geçerli?i, güvenirlik.

Yazarlar

Gül?ah Ba?ol, ?pek Evin-Gencel

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin kendi ö?renme süreçleri, deneyimleri ve kar??la?t?klar? sorunlar hakk?nda ne düzeyde bilinçli, ele?tirel ve sistematik bir ?ekilde dü?ündüklerini belirlemektir. Bu araç, özellikle yüksekö?retim kurumlar?nda ö?rencilerin yans?t?c? dü?ünme düzeylerini tespit ederek e?itim programlar?n?n ve ö?retim yöntemlerinin etkinli?ini de?erlendirmeye olanak tan?r.

YDDBÖ, ele?tirel dü?ünme ile yak?ndan ili?kili olan yans?t?c? süreçleri nicel olarak ölçerek, e?itim ara?t?rmac?lar?na ve uygulay?c?lar?na de?erli veriler sunar. Ölçe?in uyarlanmas?, Türk kültür ve dil yap?s?na uygun, bilimsel standartlara sahip bir ölçme arac?n?n literatüre kazand?r?lmas?n? sa?lam??t?r.

Yap?

Yans?t?c? Dü?ünme Düzeyini Belirleme Ölçe?i, yans?t?c? dü?ünme kavram?n? dört temel alt boyutta ele alan çok boyutlu bir yap?y? ölçmektedir. Bu alt boyutlar, bireyin dü?ünme sürecindeki farkl? a?amalar? ve e?ilimleri temsil eder. Ölçek toplam 16 maddeden olu?maktad?r ve her alt boyutta 4 madde yer almaktad?r.

Ölçek kapsam?ndaki dört alt boyut ?unlard?r:

Al??kanl?k: Bireyin dü?ünmeden, otomatik olarak gerçekle?tirdi?i eylemleri veya rutinleri ifade eder. Dü?ünsel sürecin en dü?ük seviyesini temsil eder.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Anlama: Ö?retilen veya kar??la??lan kavramlar? ve bilgileri temel düzeyde kavrama yetene?ini ifade eder.
Yans?tma: Bireyin kendi eylemlerini, ba?kalar?n?n yöntemlerini sorgulama ve alternatif yollar üzerine dü?ünme çabas?n? içerir. Bu, aktif bir yans?t?c? dü?ünme sürecini gösterir.
Kritik Yans?tma: En üst düzey yans?tma biçimi olup, bireyin sadece eylemleri de?il, ayn? zamanda temel varsay?mlar?n?, inançlar?n? ve hatta benlik alg?s?n? sorgulamas?n? ve dönü?türmesini ifade eder.

Geçerlik

YDDBÖ'nün geçerlik çal??malar? kapsaml? bir ?ekilde yürütülmü?tür. Ölçe?in yap? geçerli?ini tespit etmek amac?yla veri seti rastgele ikiye bölünmü?tür. Birinci yar?da Aç?klay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulan?rken, ikinci yar?da Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) gerçekle?tirilmi?tir. Bu çift faktör analizi yakla??m?, orijinal çal??mada ortaya konan kuramsal dört faktörlü yap?n?n Türkiye örnekleminde de do?ruland???n? göstermi?tir.

Ayr?ca, ölçe?in benzer ölçekler dayanakl? geçerli?i (uyum geçerli?i) incelenmi?tir. Bu amaçla, YDDBÖ puanlar? ile California Ele?tirel Dü?ünme Ölçe?i (CCTST) puanlar? aras?ndaki korelasyon incelenmi?tir. Elde edilen korelasyon katsay?s?n?n yeterli düzeyde olmas?, YDDBÖ'nün ölçtü?ü yap?n?n, ele?tirel dü?ünme gibi benzer yap?larla teorik beklentilere uygun bir ili?ki içinde oldu?unu ve ölçe?in arzu edilen yap?y? ölçtü?ünü kan?tlam??t?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizleri, iç tutarl?l?k ve zamana ba?l? kararl?l?k aç?s?ndan de?erlendirilmi?tir. ?ç tutarl?l?k güvenirlik katsay?s? olarak yayg?n kullan?lan Cronbach Alpha katsay?s? hesaplanm??t?r. Bu katsay?n?n elde edilen de?eri, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü ve iç tutarl?l???n yeterli düzeyde oldu?unu göstermi?tir.

Ek olarak, Spearman Brown ?ki Yar? Güvenirlik katsay?s? da hesaplanarak iç tutarl?l?k bulgular? desteklenmi?tir. Ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? (test-tekrar test güvenirli?i) belirlemek amac?yla, belirli bir süre aral???ndan sonra ayn? kat?l?mc?lara ölçek tekrar uygulanm??t?r. Test-tekrar test korelasyonlar?n?n yeterli düzeyde olmas?, kat?l?mc?lar?n ölçe?e verdikleri cevaplar?n zaman içinde kararl?l?k gösterdi?ini ve ölçe?in güvenilirli?ini peki?tirdi?ini ortaya koymu?tur.

Faktör Analizi

YDDBÖ'nün yap?sal bütünlü?ünü ortaya koymak için iki a?amal? faktör analizi yöntemi kullan?lm??t?r. Veri seti rastgele iki ba??ms?z gruba ayr?lm??t?r. Birinci grupta, ölçe?in temel boyutlar?n? ke?fetmek amac?yla Aç?klay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm?? ve dört alt boyutlu yap? elde edilmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

?kinci grupta ise, AFA sonucunda elde edilen ve orijinal teorik yap?y? temsil eden dört faktörlü modelin örneklem verisiyle ne kadar uyumlu oldu?unu test etmek amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) yap?lm??t?r. DFA sonuçlar?, modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir s?n?rlar içinde oldu?unu ve orijinal çal??mada ortaya konan kuramsal yap?n?n (4 alt boyut ve 16 madde) Türk kültürüne uyarlanan formda da do?ruland???n? göstermi?tir. Bu, ölçe?in güçlü bir yap? geçerli?i kan?t? sunmaktad?r.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: 16 maddeden olu?an, dört alt boyutlu, öz bildirim (self-report) ölçe?i.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite ö?rencileri (e?itim bilimleri alan?ndaki kat?l?mc?larla geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yap?lm??t?r).

Ya? Grubu: Yeti?kin (Genellikle yüksekö?retim ö?rencileri)

Popülasyon Detaylar?: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?, yüksekö?retim düzeyindeki ö?rencilerden olu?an bir örneklem üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullan?lm??t?r (1= kesinlikle kat?l?yorum - 5= kesinlikle kat?lm?yorum). Yüksek puanlar yans?t?c? dü?ünme düzeyinin yüksek oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Yans?tma, ele?tirel dü?ünme, ö?renme süreçleri, psikolojik ölçme, güvenirlik katsay?s?, Cronbach Alpha.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut de?il.

Kurum E-posta Adresleri: basol_g@hotmail.com

Yaz??ma Adresi: Makale referans?nda belirtilen ilgili kurum adresi.

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, Gül?ah Ba?ol ve ?pek Evin-Gencel taraf?ndan 2013 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m izinleri ve telif haklar?, sorumlu yazar Gül?ah Ba?ol ile ileti?ime geçilerek ö?renilebilir. Sorumlu yazar?n ileti?im adresi: basol_g@hotmail.com.

Ölçe?in orijinal makalesi ve baz? ek dokümanlar?, Kuram ve Uygulamada E?itim Bilimleri dergisinin sayfas?nda (kuyeb.com) ve a?a??daki PDF ba?lant?s?nda mevcuttur.

Orijinal PDF doküman? bu ba?lant?dan indirilebilir: yansitici-dusunme-duzeyini-belirleme-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Ba?ol, G. ve Evin-Gencel, ?. (2013). Yans?t?c? Dü?ünme Düzeyini Belirleme Ölçe?i: geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Kuram ve Uygulamada E?itim Bilimleri*, *13*(2), 929-946.

Yans?t?c? Dü?ünme Düzeyini Belirleme Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir. Ölçek, 4 alt boyut ve 16 maddeden olu?maktad?r.

Al??kanl?k (4 madde): Baz? etkinlikler üzerinde çal???rken onlar? ne yapt???m? dü?ünmeden yapabilirim.
Anlama (4 madde): Bu ders, ö?retim eleman? taraf?ndan ö?retilen kavramlar? anlamam?z? gerektirir.
Yans?tma (4 madde): Bazen di?erlerinin bir ?eyi yap?? yöntemini sorgular ve daha iyi bir yol dü?ünmeye çal???r?m.
Kritik Yans?tma (4 madde): Bu dersin sonucu olarak kendime bak?? tarz?m? de?i?tirdim.

ARABPSYCHOLOGY.COM